

**SAMODZIELNI POMIMO
NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI
CZ. III**

*Od wykonywania prostych czynności
do umiejętności sprostania
wielkim wyzwaniom*

Czy można zacząć życie od nowa? Uwierzyć, że tragedia nie jest końcem a początkiem drogi? Dzięki idei Aktywnej Rehabilitacji staje się to realne!

W 1988 roku powstała Fundacja Aktywnej Rehabilitacji. Jej celem jest pomoc osobom z trwałymi uszkodzeniami rdzenia kręgowego poruszającym się na wózkach inwalidzkich w powrocie do aktywnego życia, nauki i pracy.

Tragedia dotyka najczęściej ludzi młodych, w pełni sił, stojących u progu życia. Niełatwo im się pogodzić z myślą, że spędzą je na wózku inwalidzkim.

Podstawą kompleksowego programu realizowanego przez Fundację są obozy szkoleniowe. Prowadzą je instruktorzy na wózkach, którzy stanowią doskonałe wzorce osobowe dla swoich podopiecznych. Pomagają im w odzyskaniu siły i wiary we własne możliwości. Ważną rolę w drodze do samodzielności pełnią zajęcia rehabilitacyjno-sportowe z takich dyscyplin, jak: technika jazdy na wózku, trening ogólnousprawniający, pływanie, tenis stołowy, łucznictwo. Fundacja upowszechniła także nowe dyscypliny sportu w naszym kraju: tenis ziemny, szermierkę, rugby na wózkach oraz nurkowanie. Kolejnymi elementami programu FAR są szkolenia specjalistyczne – kursy komputerowe dające osobom niepełnosprawnym podstawy do przyszłej nauki i pracy, kursy prawa jazdy oraz szkolenia dla personelu medycznego i służb pomocniczych.

Różnorodne formy działalności Fundacji skutecznie wypełniają lukę między szpitalem a domem, umożliwiając szybszy powrót do czynnego życia.

KONTAKT:

ul. Inspektowa 1, 02-711 Warszawa

tel./fax: 22 651 88 02, 22 651 88 03, 22 858 26 39, 22 642 22 91

e-mail: info@far.org.pl, www.far.org.pl

OPRACOWANIE:

Tomasz Bortnowski – Instruktor FAR

Adam Bartków – Instruktor FAR

Robert Jagodziński – Instruktor FAR

Rysunek na okładce:

Małgorzata Doborzyńska – Instruktor FAR

Projekt realizowany dzięki wsparciu finansowemu
Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

SPIS TREŚCI:

Wstęp.....	4
Pisanie i używanie długopisu.....	5
Używanie nożyczek.....	5
Trzymanie kubka i szklanki.....	6
Posługiwanie się sztucami.....	7
Otwieranie/zamykanie drzwi.....	8
Korzystanie z komputera.....	9
Samochód – uzyskanie prawa jazdy, adaptacja pojazdu oraz regulacje prawne.....	11
Adaptacja samochodu do naszych potrzeb – porady i przepisy prawa.....	15
Adaptacja samochodu – rozwiązania techniczne.....	17
Uprawnienia niepełnosprawnych kierowców.....	24

Wstęp

Zapraszamy do lektury kolejnego poradnika, który ma być dla Ciebie wsparciem w poszukiwaniu własnej drogi do niezależności i aktywnego życia, oznaczającego czerpanie radości ze spełniania swoich zwykłych planów i marzeń. To ostatni z poradników odnoszący się do tak ważnej w życiu każdej osoby z niepełnosprawnością kwestii samodzielnego radzenia sobie w różnych wymiarach naszego funkcjonowania, takich jak: zmiana pozycji i przemieszczanie ciała, higiena osobista, ubieranie się czy wykonywanie prac domowych. W ostatniej części znajdziesz wiele praktycznych wskazówek opartych na bogatym doświadczeniu instruktorów AR, którzy przeszli długą drogę do pełnej samodzielności.

Tematem, któremu poświęcona jest znaczna część poradnika, jest wszystko co dotyczy możliwości poruszania się własnym samochodem, począwszy od spraw technicznych, a skończywszy na regulacjach prawnych skierowanych do niepełnosprawnych kierowców. Decyzja o tak szerokim potraktowaniu tematu podyktowana była dużym zainteresowaniem, jakie budzi on w środowisku osób z niepełnosprawnością ruchową oraz znaczeniem jakie ma posiadanie własnego samochodu w naszym życiu. Wzięto też pod uwagę liczne wątpliwości oraz nieporozumienia związane z prawnymi aspektami, które pojawiają się często w rozmowach w trakcie warsztatów, obozów i wielu spotkań.

Temat „samochodowy” poprzedzony został częścią podejmującą w praktyczny sposób możliwość wykonywania prostych czynności, takich jak używanie sztuczków, korzystanie z długopisu, obsługa komputera oraz stosowanie innych, przydatnych przedmiotów codziennego użytku. Bogaty materiał zdjęciowy pomoże z pewnością zrozumieć zasady stosowania poszczególnych technik oraz uatrakcyjni czas spędzony na lekturze.

Podkreślenia wymaga myśl, która pojawia się zawsze, gdy mówimy o stopniowym osiąganiu coraz większej samodzielności w czynnościach życia codziennego. Wyraża się ona w stwierdzeniu, że miarą naszej samodzielności są nie tylko zdobyte w codziennej pracy nad sobą umiejętności, ale także to, w jakim stopniu potrafimy skorzystać z pomocy innych osób oraz wykorzystać dostępne urządzenia i sprzęt pomocniczy. Oczywiście w pierwszej kolejności powinniśmy wypracować optymalny poziom własnej sprawności.

Jeśli posiadamy znaczne ograniczenia ruchowe w obrębie kończyn górnych, a zamierzamy zwiększyć naszą skuteczność w wykonywaniu zarówno prostych, jak i tych bardziej złożonych czynności życia codziennego możemy sięgnąć po różnego rodzaju sprzęty i urządzenia coraz powszechniej dostępne w sklepach medycznych oraz w sprzedaży internetowej. Zobaczmy poniżej, jak daleko sięgnęła pomysłowość wynalazców i konstruktorów, których troską jest ułatwianie nam życia.

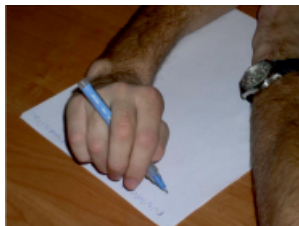
Pisanie i używanie długopisu

Używanie długopisu, pomimo coraz większej dominacji komputerów oraz innych rozwiązań technicznych, związane jest nie tylko z zamiłowaniem do tradycji, ale czasami ze zwykłą koniecznością, np. kiedy musimy złożyć podpis lub coś zanotować. Zastosowanie przedstawionych technik trzymania długopisu poparte musi być świadomym wyborem tego, czym będziemy pisać. Jeśli będzie to długopis, musi mieć on odpowiedni kształt i grubość, ułatwiające jego uchwycenie. Powinniśmy również zwrócić uwagę na łatwość pisania. Nasz długopis powinien pisać swobodnie przyłożony do kartki, bez konieczności jego dodatkowego dociskania. Test ten najlepiej zdają długopisy żelowe oraz cienkopisy.

Trzymanie długopisu

Długopis możesz:

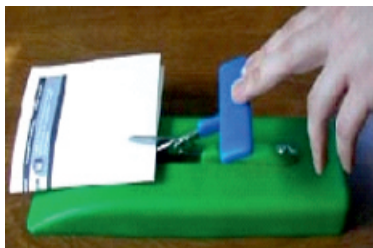
- umieścić między palcami,
- przepleść między palcami,
- uchwycić poprzez ściśnięcie między dłońmi,
- umieścić w opasce na dłoń/rękawicze.

W wykonywaniu tej czynności mamy do dyspozycji pewne udogodnienia, których przykładem jest uniwersalny uchwyt z podstawką. Możemy w nim umieścić dowolnego rodzaju długopis, ołówek, cienkopis – uchwyt posiada regulację.

Używanie nożyczek

Przecięcie kartki papieru może okazać się poważnym wyzwaniem, a operowanie zwykłymi nożyczkami okazuje się często niewykonalne. Z pomocą mogą nam przyjść nożyczki o specjalnej konstrukcji, z których korzystać mogą osoby mające trudności w manipulowaniu dłońmi. Mamy do dyspozycji nożyczki o szerokim wyprofilowanym uchwycie oraz z szeroką podstawą, które obsługiwać możemy poprzez naciśnięcie dowolną częścią dłoni, a nawet przedramienia.

Trzymanie kubka i szklanki

Kubek możesz trzymać w następujący sposób:

- umieszczając kciuk w uchu kubka,
- umieszczając kilka palców jednocześnie w uchu kubka.

Szklankę możesz chwycić w następujący sposób:

- umieszczając ją na dłoni w zaciśniętych palcach,
- ściskając ją między dłońmi.

W obu przypadkach zwróć szczególną uwagę na temperaturę naczynia, ponieważ w większości przypadków Twoje palce lub dłoń będą dotykać go bezpośrednio, istnieje więc ryzyko poparzeń. Ponadto wysoka temperatura powoduje wzrost napięcia spastycznego, a co za tym idzie mocniejsze zaciśnięcie się palców czy też drżenie rąk.

Posługiwanie się sztućcami

Podobnie jak ma to miejsce w przypadku długopisu możesz:

- umieścić sztuciec pomiędzy palcami,
- przepleść go między palcami,
- chwycić oburącz między dłońmi,
- umieścić w opasce na dłoń/rękawicze.

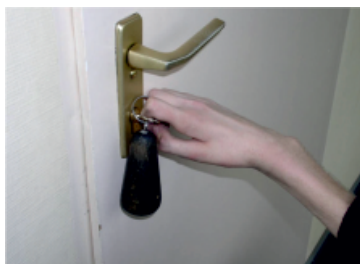
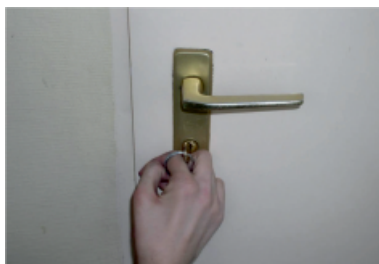
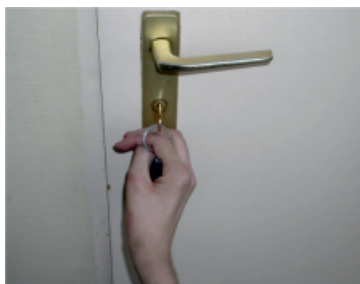
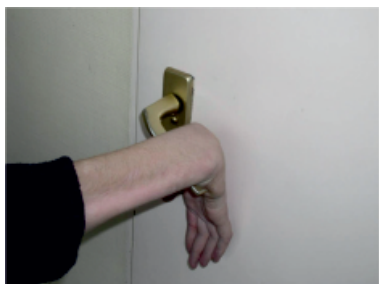

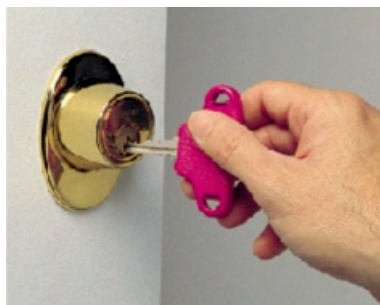
Otwieranie/zamykanie drzwi

Otwieranie drzwi przysparza nam często wiele trudności, powinniśmy zatem zadbać o to, by zamek łagodnie pracował oraz by był umieszczony na odpowiedniej wysokości, podobnie zresztą jak klamka. Otwierając drzwi możesz stosować się do następujących wskazówek:

- włóż klucz do zamka, używając obu dłoni lub umieszczając go między palcami,
- włóż palec do kółka przy kluczach,
- obracaj nadgarstek, równocześnie przekręcając klucz palcem umieszczonym w kółku.

Zaprezentowaną technikę otwierania drzwi wspomóc możemy wykorzystaniem urządzeń przeznaczonych dla osób z osłabioną funkcją chwytania. Pierwszy przyrząd służy do otwierania zamknięć stosowanych najczęściej w drzwiach toalet. Posiada regulowaną nakładkę oraz ergonomiczną, długą rączkę. Następne udogodnienie to szeroka odpowiednio wyprofilowana nakładka na klucze, która spełnia podobną rolę, jak kółko przyczepione do klucza. Najlepszym spośród prezentowanych rozwiązań wydaje się uchwyt do kluczy, pozwalający na umieszczenie w nim nawet kilku kluczy jednocześnie, które wyciągać możemy na takiej samej zasadzie, jak ostrza w scyzoryku. Uchwyt posiada właściwie dobrany profil oraz szeroki otwór umożliwiający używanie go dowolną techniką.

Korzystanie z komputera

Z uwagi na istotną rolę, jaką pełni komputer w naszym życiu, możliwość przystosowania stanowiska komputerowego do własnych potrzeb oznacza nie tylko podniesienie codziennego komfortu w dostępie do informacji i w kontaktach z innymi, ale również możliwość uzyskania zatrudnienia w formie telepracy. Obecnie stale rosnącą popularnością cieszą się laptopy z uwagi na możliwość ich łatwego przenoszenia, a tym samym używania w dowolnym miejscu. Rozwiązania pozwalające na adaptację stacjonarnego stanowiska komputerowego zastosować można w równym stopniu do komputerów przenośnych. Niezwykle przydatne mogą się okazać wysuwane spod

blatu biurka podkładki pod klawiaturę, które posiadają dodatkowo specjalną podkładkę pod dłoń oraz dodatkowe miejsce dla myszy. Dzięki takiemu rozwiązaniu sterowanie komputerem znajdującym się na odpowiednim poziomie jest łatwiejsze dla osoby siedzącej na wózku inwalidzkim. Dużym udogodnieniem są także monitory umieszczone na podstawie z ramieniem zapewniającym możliwość wielopoziomowej regulacji i dostosowania położenia monitora do wysokości, na jakiej znajduje się użytkownik komputera.

Używanie myszy, *touchpada*, klawiatury

- W razie problemów myszkę możesz przesuwac jedną dłonią, podczas gdy drugą będziesz wciścał przyciski.
- W notebooku *touchpad* może być obsługiwany za pomocą:
 - opuszków wyprostowanych palców,
 - kostek.
- Przyciski na klawiaturze mogą być wciśkane za pomocą:
 - opuszków palców,
 - kostek,
 - umieszczonego w dłoni/opasce na dłoń/rękawicze długopisu czy ołówek.
- Systemy operacyjne są ponadto wyposażone w narzędzia „Ułatwienia dostępu”. Wśród nich „Klawisze trwałe”, które powodują brak konieczności przytrzymywania przycisków Alt, Ctrl, Shift i Fn. System zapamiętuje fakt, że zostały one wciśnięte.
- Inną funkcją jest „Klawiatura ekranowa”, dająca możliwość obsługi klawiatury za pomocą myszy.

Samochód – uzyskanie prawa jazdy, adaptacja pojazdu oraz regulacje prawne

Nie trzeba nikogo przekonywać, że możliwość poruszania się własnym samochodem w przypadku wielu osób niepełnosprawnych ruchowo zwiększa szansę kształcenia się, znalezienia i utrzymania pracy, podwyższania swoich kwalifikacji, ale również daje możliwość bardziej komfortowego i aktywnego życia.

Problem małej mobilności i trudności w dotarciu do miejsc takich jak urząd, sklep, apteka czy bank, a także trudności w podjęciu dowolnej aktywności życiowej mają zwłaszcza osoby mieszkające na wsiach oraz w małych miejscowościach. Lepsza sytuacja osób mieszkających w dużych miastach wynika z faktu, że mogą one skorzystać z komunikacji miejskiej. Choć pomimo zmian idących w dobrą stronę, poziom przystosowania taboru oraz przestrzeni miejskiej pozostawia wciąż wiele do życzenia. Poza tym samochód daje swobodę, jakiej nie dają inne formy podróżowania.

Perspektywa posiadania własnego samochodu wydać się może początkowo wręcz nierealna. Jednak przykład wielu osób, którym udało się zasiąść za kierownicą swojego auta, potwierdza, że warto postawić sobie taki cel, nawet mimo licznych obaw wynikających z Twoich ograniczeń. Wyrażają się one w pytaniach, czy będę potrafił wsiąść do samochodu? Co z wózkiem, w jaki sposób włożyć go do auta? Czy dam sobie radę z wszystkimi czynnościami związanymi z prowadzeniem samochodu, obsługą gazu, biegów i sprzęgła, hamulca, świateł? Jak poradzę sobie, gdy w trakcie jazdy pojawią się silne napięcia spastyczne? Żadna z tych kwestii oraz obaw nie jest bez znaczenia dla przyszłego niepełnosprawnego kierowcy, dlatego postaramy się odpowiedzieć na te pytania i rozwiązać wątpliwości.

Jak uzyskać prawo jazdy?

Na początku zapoznajmy się z przepisami dotyczącymi uzyskiwania przez osoby niepełnosprawne uprawnień do kierowania pojazdami, ponieważ tematowi temu towarzyszą często wątpliwości i nieporozumienia. Wyraźnie należy podkreślić, że wrodzone lub nabyte urazy skutkujące dysfunkcjami narządu ruchu nie pozbawiają nas możliwości uzyskania prawa jazdy i kierowania pojazdami. Mówi o tym art. 87, ust. 2 Ustawy Prawo o Ruchu Drogowym (PRD): *„Osoba niepełnosprawna pod względem fizycznym może być kierującym, jeżeli w wyniku badania lekarskiego nie stwierdzono przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem”*.

W przypadku osób niepełnosprawnych, podobnie jak w przypadku innych osób, warunkiem uzyskania prawa jazdy jest:

- osiągnięcie wymaganego dla danej kategorii wieku,
- uzyskanie orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem,
- odbycie wymaganego dla danej kategorii szkolenia,

- zdanie z wynikiem pozytywnym egzaminu państwowego,
- przebywanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez co najmniej 185 dni w każdym roku kalendarzowym ze względu na więzi osobiste lub zawodowe albo przedstawienie zaświadczenia, że studiuje od co najmniej sześciu miesięcy.

Prawo jazdy osoby niepełnosprawnej może posiadać ograniczenia dotyczące:

- konieczności odpowiedniej adaptacji pojazdu,
- ograniczenia naszych uprawnień do określonego rodzaju pojazdów,
- niezbędnego oznakowania pojazdu,
- terminu ważności uprawnień,
- konieczności wykonania badań lekarskich potwierdzających naszą zdolność do kierowania pojazdami.

Przepisy dotyczące pewnych szczególnych ograniczeń i wytycznych w prawie jazdy obowiązują osoby, które ubiegają się o możliwość kierowania pojazdami po nabyciu niepełnosprawności oraz osoby, które posiadały prawo jazdy jeszcze przed nabyciem niepełnosprawności. Często mamy wątpliwości zawierające się w pytaniach „Czy moje prawo jazdy po nabyciu niepełnosprawności jest nadal ważne?“, „Czy powinienem moje prawo jazdy w jakiś sposób zaktualizować, przejść jakieś dodatkowe badania?“. Artykuł 98 ustawy PRD zobowiązuje nas do niezwłocznego zawiadomienia starosty nie tylko w przypadku zniszczenia lub zgubienia prawa jazdy, ale również wtedy, gdy nastąpi zmiana stanu faktycznego wymagająca zmiany danych zawartych w dokumencie, a taką okolicznością jest zdecydowanie nasza niepełnosprawność. Powinniśmy zatem zgłosić osobiście lub przez przedstawiciela fakt nabycia niepełnosprawności. Nasze uprawnienia ulegną wtedy czasowemu zawieszeniu, pozwalającemu na przejście niezbędnych badań lekarskich.

Konieczne badanie lekarskie

Przepisy związane z badaniami lekarskimi kandydatów na kierowców zawarte są w Rozporządzeniu z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawie badań lekarskich kierowców i osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami. (Dz. U. Nr 2 poz. 15). W trakcie badania uprawniony lekarz ocenia ogólny stan zdrowia osoby badanej, a w szczególności stan układu krążenia, układu oddechowego, układu nerwowego, sprawność narządu ruchu i stan psychiczny. W przypadku niepełnosprawności związanej z narządem ruchu badanie lekarskie powinno uwzględniać:

- siłę mięśniową,
- chwytność rąk,
- ograniczenia ruchomości stawów: palców i nadgarstków, łokciowych, barkowych,
- ruchomość kręgosłupa: odcinka szyjnego, odcinka lędźwiowego,

- anomalie wrodzone lub pourazowe, czyli np. spastyczność, która w przypadku osób z URK może utrudniać prowadzenie pojazdu.

Na podstawie badania uprawniony lekarz wydaje orzeczenia stwierdzające istnienie lub brak przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdami, a orzeczenie takie może zawierać ograniczenia w korzystaniu z uprawnień, o których już mówiliśmy. Przypomnijmy, że sami powinniśmy zgłosić fakt nabycia niepełnosprawności, jednak decyzję o skierowaniu nas na badania lekarskie może wydać również starosta w przypadku otrzymania:

- wniosku od egzaminatora o stwierdzonych zastrzeżeniach co do stanu zdrowia osoby poddanej egzaminowi państwowemu,
- wniosku od organu kontroli ruchu drogowego o stwierdzonych w trakcie wykonywania czynności służbowych zastrzeżeniach co do stanu zdrowia osoby posiadającej uprawnienia do kierowania pojazdem,
- zawiadomienia powiatowego lub wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności, o posiadaniu przez osobę niepełnosprawną uprawnienia do kierowania pojazdem.

Kurs przygotowujący do egzaminu i egzamin

Po uzyskaniu zaświadczenia lekarskiego nic już nie stoi na przeszkodzie byśmy ukończyli kurs i przystąpili do egzaminu. W tym miejscu musimy jednak wskazać na pewną trudność, którą napotykamy w sytuacji, gdy jako osoby z niepełnosprawnością pragniemy zapisać się na odpowiedni kurs i przystąpić do egzaminu pozwalającego nam uzyskać upragnione uprawnienia. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 27 października 2005 r. w sprawie szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez kierujących pojazdami, instruktorów i egzaminatorów (Dz. U. Nr 217 poz. 1834, §19 pkt. 3) „Osoba niepełnosprawna posiadająca orzeczenie lekarskie z adnotacją, że może prowadzić pojazd silnikowy po przystosowaniu go do rodzaju schorzenia – musi zapewnić na egzamin taki pojazd, który będzie przystosowany do rodzaju schorzenia osoby egzaminowanej“. Oznacza to, że powinniśmy zgłosić się na egzamin, a w praktyce również na poprzedzający go kurs, z przystosowanym pojazdem. Na szczęście coraz więcej ośrodków dysponuje przystosowanymi samochodami.

Według nowych przepisów, żeby zapisać się na kurs nauki jazdy, trzeba udać się z dowodem osobistym do właściwego dla miejsca zamieszkania urzędu komunikacji, złożyć dokumenty i uzyskać numer profilu kandydata na kierowcę (PKK).

Osoba ubiegająca się o wydanie prawa jazdy składa następujące dokumenty:

- wniosek o wydanie prawa jazdy;
- orzeczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem;

- wyraźną, aktualną i kolorową fotografię o wymiarach 3,5 x 4,5 cm, przedstawiającą osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami w taki sposób, aby ukazywała głowę w pozycji lewego półprofilu z widocznym lewym uchem, z zachowaniem równomiernego oświetlenia twarzy;
- zgodę pisemną rodzica lub opiekuna w przypadku osoby, która chce uzyskać prawo jazdy, nie mając ukończonych 18 lat (szkolenie można rozpocząć nie wcześniej niż na 3 miesiące przed osiągnięciem minimalnego wieku w odniesieniu do poszczególnych kategorii).

Z urzędu kandydat wychodzi z numerem identyfikującym swój profil. Z tym numerem może udać się do wybranego przez siebie ośrodka szkolenia kierowców. Szkoła pobiera elektroniczny profil kandydata i można rozpocząć szkolenie. Przebieg i wymiar czasowy kursu nie jest uzależniony od stopnia sprawności kandydata na kierowcę (wynosi 30 godzin teorii i 30 godzin praktyki), ponieważ jesteśmy w równym stopniu użytkownikami dróg i stosować się musimy do tych samych zasad (z pewnymi wyjątkami, o których będzie mowa w dalszej części). Ośrodek po zakończeniu szkolenia i zdaniu egzaminu wewnętrznego zaznacza w systemie ukończenie kursu. Kursant udaje się do WORD-u, gdzie umawia się na egzamin państwowy, po jego zdaniu, urząd otrzymuje informacje i przystępuje do zamówienia dokumentu. Wraz z elektronicznym profilem kandydata na kierowcę, wędruje za nim cała historia jego szkolenia. Urząd wie, w którym momencie kursant rozpoczął szkolenie, kiedy odbywają się zajęcia teoretyczne i praktyczne – takie informacje przekazuje ośrodek.

O zmianach w przepisach będziemy informowali w trakcie obozów, warsztatów i innych spotkań.

Dokument prawa jazdy wydają Wydziały Komunikacji Urzędów Miasta oraz Starostwa, a czas oczekiwania zależy od naszego miejsca zamieszkania i nie powinien być dłuższy niż miesiąc. Musimy jeszcze tylko wnieść opłatę i pokryć koszty znaczków skarbowych.

W zdobyciu prawa jazdy ogromnym wsparciem może być dla nas dofinansowanie, jakie możemy otrzymać w ramach programów PFRON oraz kursy organizowane przez organizacje pozarządowe. Dzięki programowi PFRON możemy otrzymać dofinansowanie do kosztów uzyskania prawa jazdy kategorii B, obejmujących koszty samego kursu, ewentualnych dojazdów oraz egzaminu.

Adaptacja samochodu do naszych potrzeb – porady i przepisy prawa

Ogólne regulacje prawne

Dokumentem, który precyzuje warunki techniczne pojazdów jest Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 31 grudnia 2002r., w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia (Dz. U. Nr 32 poz. 262). Rozporządzenie określa przeznaczenie pojazdów oraz sposób ich wykorzystania. Znajdziemy tutaj wytyczne odnośnie do warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać wózki inwalidzkie, czy pojazdy do nauki jazdy i egzaminowania osób niepełnosprawnych, jednak zdecydowanie brakuje przepisów precyzujących zasady adaptacji pojazdów do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Od strony technicznej przystosowanie samochodu, np. do potrzeb osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim określają ogólne przepisy zawarte w ustawie PRD. Nie ma zatem szczególnych, opisanych prawem zasad, które mówiłyby, jak ma wyglądać adaptacja samochodu w przypadku osoby niepełnosprawnej ruchowo. Ogólne przepisy mówią, że pojazd uczestniczący w ruchu ma być tak zbudowany, wyposażony i utrzymany, aby korzystanie z niego:

- nie zagrażało bezpieczeństwu osób nim jadących lub innych uczestników ruchu;
- nie naruszało porządku ruchu na drodze i nie narażało kogokolwiek na szkodę;
- nie zakłócało spokoju publicznego przez powodowanie hałasu przekraczającego poziom określony w przepisach szczegółowych;
- nie powodowało wydzielania szkodliwych substancji w stopniu przekraczającym wielkości określone w przepisach szczegółowych;
- nie powodowało niszczenia drogi;
- zapewniało dostateczne pole widzenia kierowcy oraz łatwe, wygodne i pewne posługiwanie się urządzeniami do kierowania, hamowania, sygnalizacji i oświetlenia drogi przy równoczesnym jej obserwowaniu;
- nie powodowało zakłóceń radioelektrycznych w stopniu przekraczającym wielkości określone w przepisach szczegółowych.

Warto przytoczyć jeszcze pewne ograniczenia, jakim podlegamy, montując i używając oprzyrządowanie umożliwiające nam kierowanie pojazdem. Również tutaj nie ma szczególnych wytycznych dotyczących tego rodzaju sprzętu, a zastosowanie mają przepisy ogólne, które wskazują, że zabrania się:

- umieszczania wewnątrz i zewnątrz pojazdu wystających spiczastych albo ostrych części lub przedmiotów, które mogą spowodować uszkodzenie ciała osób jadących w pojeździe lub innych uczestników ruchu;

- stosowania w pojeździe przedmiotów wyposażenia i części wymontowanych z pojazdów, których ponowne użycie zagraża bezpieczeństwu ruchu drogowego lub negatywnie wpływa na środowisko;
- stosowania w pojeździe przedmiotów wyposażenia i części nieodpowiadających warunkom określonym w przepisach szczegółowych;
- dokonywania zmian konstrukcyjnych zmieniających rodzaj pojazdu, z wyjątkiem:
 - a) pojazdu, na którego typ zostało wydane świadectwo homologacji lub decyzja zwalniająca pojazd z homologacji,
 - b) pojazdu, w którym zmian konstrukcyjnych dokonał przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą w tym zakresie.

Praktyczne wskazówki dotyczące wyboru samochodu

Dostępność i komfort użytkowania samochodu zapewnimy sobie jeśli przy jego wyborze przestrzegać będziemy pewnych zasad. Pierwszym z kryteriów, pomijając markę, której wybór zależy od naszego gustu, poczucia estetyki oraz dopasowania parametrów technicznych, jest typ samochodu. Co prawda można wskazać firmy, które produkują samochody nieco lepiej odpowiadające potrzebom osób poruszających się na wózkach, ale niemal każda marka dysponuje modelem, jaki osoba niepełnosprawna bez trudu może użytkować. Jeśli chodzi o typ samochodu to wydaje się, że zdecydowanie lepiej wybrać kombi, z uwagi na przestrzeń ładunkową, pozwalającą na spakowanie wózka, a nawet dwóch wózków, bez konieczności jego składania. Kombi sprawdza się, gdy często podróżujemy z rodziną lub kolegami, wśród których także są osoby poruszające się na wózkach. Jeśli auto służyć ma głównie nam, to wybór kombi nie wydaje się tak oczywisty, pamiętać jedynie musimy o następujących kwestiach:

- Zdecydowanie lepszy komfort i łatwość użytkowania zapewniają samochody dwudrzwiowe i trzydrzwiowe z uwagi na to, że drzwi w takich samochodach są szersze, a tym samym zdecydowanie łatwiej będzie nam do nich wsiadać. Dodatkowo otwierana tylna kłapa, zamiast klasycznego bagażnika, pozwoli na szybkie spakowanie bagażu lub wózka.
- Szerokość drzwi nie będzie atutem, jeśli nie będą one otwierały się w pełnym zakresie, powinniśmy więc zwrócić uwagę na zakres otwierania się drzwi.
- O tym, jak sprawnie będziemy wsiadać do samochodu, decyduje szerokość progu i lokalizacja siedzenia w stosunku do zewnętrznej części progu. Jeśli przygotowując się do wsiadania, właściwie ustawimy wózek przy krawędzi progu auta, ale okaże się, że ze względu na położenie siedzenia mamy do pokonania znaczną odległość, to nawet pomimo dobrych umiejętności samodzielnie dostanie się za kierownicę może się nie udać.

- Szeroki próg może okazać się sprzyjający, przy zastosowaniu techniki wsiadania „na dwa”, tzn. w pierwszym etapie przesiadamy się z wózka na próg, a następnie z prądu na siedzenie.
- Ważny jest kształt siedzeń i możliwość ich regulacji. Siedzenia kubelkowe, sportowe lub specjalnie profilowane zapewniają nam stabilniejszą pozycję w trakcie jazdy, jednak mogą powodować pewne trudności przy wsiadaniu. Siedzenie kierowcy powinno posiadać odpowiedni zakres regulacji przód-tył, góra-dół oraz regulację samego oparcia i zagłówka. Coraz częściej spotykana jest regulacja pozwalająca na dopasowanie siedzenia w okolicy lędźwiowej.

Adaptacja samochodu – rozwiązania techniczne

Podjęcie decyzji o rodzaju oprzyrządowania, jakie stosować będziemy w naszym samochodzie, w największym stopniu zależy od rodzaju dysfunkcji, a tym samym od ograniczeń, którym podlegamy w związku z niepełnosprawnością. Na nasz wybór wpływ ma również marka samochodu, a dokładniej znajdujące się w nim rozwiązania techniczne, np. zamontowanie ręcznego gazu i hamulca w formie manetki przymocowanej do kolumny kierownicy będzie kłopotliwe w samochodach z regulacją położenia kierownicy. Nie bez znaczenia jest także zasobność naszego portfela, chociaż w przypadku kilku rodzajów sprzętu możemy znaleźć tańsze modele. Dokonując adaptacji samochodu pamiętajmy o przestrzeganiu wytycznych, jakie otrzymaliśmy w trakcie badania i które ujęte są w kodach w rubryce 12 naszego prawa jazdy.

Dźwignia gazu i hamulca montowana obok drążka biegów:

Na dwóch fotografiach przedstawiona jest ta sama dźwignia w różnych ujęciach. Ciągnąc jeden z uchwytów dźwigni w stronę fotela, dodajemy gazu, natomiast odpychając drugi uchwyt w stronę kokpitu, hamujemy. Urządzenie posiada blokadę hamulca, co ułatwia ruszanie autem pod górkę. Dodatkowo istnieje możliwość zamontowania np. klaksonu, świateł i kierunkowskazów. Dźwignia dostępna jest także w wersji gazu elektronicznego.

Dźwignia gazu i hamulca montowana obok drążka biegów z obracaną gałką sterującą gazem

Podobnie jak wyżej, to samo urządzenie przedstawione jest w dwóch ujęciach. Dźwignia posiada również blokadę hamulca i możliwość zainstalowania elektronicznego gazu. W podstawowej wersji gazem steruje się poprzez przekręcanie gałki w kierunku „na dół”, a hamulec uruchamiany jest przez odepchnięcie dźwigni w stronę kokpitu.

Oprządkowanie typu „RGH-I” w dwóch wersjach: z gazem i hamulcem umieszczonymi po tej samej stronie oraz po przeciwnych stronach

Jest to nieco starszy typ przystosowania samochodu do potrzeb osoby niepełnosprawnej, chociaż nadal spotykany. Produkowany jest w postaci jednej manetki przymocowanej do kolumny kierownicy i sprzężonej z hamulcem oraz w formie manetki sterującej hamulcem i dodatkowej obręczy odpowiadającej za pracę gazu. W pierwszym rozwiązaniu przekręcenie manetki powoduje dodanie gazu, a jej odepchnięcie w stronę kokpitu uruchamia hamulec. W drugim przypadku hamulec pracuje analogicznie, natomiast gaz dodaje się poprzez przyciągnięcie obręczy w kierunku kierownicy.

Oprzędkowanie typu „RGH-II”

Urządzenie posiada nie tylko blokadę hamulca, ale również blokadę gazu, będącą prostszym odpowiednikiem tempomatu, który dostępny jest w wyposażeniu bardziej komfortowych wersji różnych modeli aut. Dzięki temu rozwiązaniu na długich odcinkach drogi o małym natężeniu ruchu lub na autostradach ręka sterująca przyrządem może odpocząć, a samochód będzie się samodzielnie poruszał, jednak nie mamy tu możliwości ustawienia określonej prędkości. Podobnie jak w poprzednich rozwiązaniach – gaz dodajemy poprzez przekręcenie gałki, a hamujemy, odpychając dźwignię od siebie.

Urządzenie typu ciągnij-pchaj z dodatkowym przyciskiem sterującym oraz w wersji prostej bez przycisku

Ostatnim z prezentowanych urządzeń jest dźwignia, w której sterowanie gazem i hamulcem odbywa się w jednej płaszczyźnie. Pociągnięcie dźwigni w stronę kierowcy oznacza dodanie gazu, natomiast jej odepchnięcie w przeciwną stronę powoduje uruchomienie hamulca. Dźwignia w wersji podstawowej posiada blokadę hamulca, a w wersji Carospeed E posiada przyciski służące do elektronicznego sterowania różnymi funkcjami, takimi jak wycieraczki, sygnał i światła.

Na co powinniśmy jeszcze zwrócić uwagę, przygotowując się do kierowania pojazdem?

Postawę niepełnosprawnego kierowcy cechować powinna uwaga i ostrożność, przestrzeganie przepisów. Zastanówmy się nad tym, jakie skutki niepełnosprawności, mogą powodować komplikacje:

- **Spastyczność** – pojawiające się napięcia spastyczne mogą znacznie utrudniać prowadzenie samochodu. Mogą wystąpić w sytuacji, gdy po dłuższym czasie zmieniamy pozycję. Ma to miejsce, gdy na przykład: wykonujemy skręt, pokonujemy rondo, wykonujemy inny manewr związany z koniecznością przekroczenia ramieniem linii środkowej ciała lub próbujemy poprawić pozycję. Rozwiązaniem mającym zabezpieczyć nas nie tyle przed napięciami spastycznymi – których nie unikniemy – ale przed ich zbyt gwałtownymi następstwami, może być skrzyżowanie nóg, ustawienie kierownicy bliżej tułowia i ustawienie oparcia pod kątem zbliżonym do prostego. Skrzyżowanie nóg znacznie ograniczy niebezpieczeństwo ich wyprostowania podczas epizodu spastyczności. Kierownica ustawiona blisko ciała zapewni nam komfort przy wszystkich manewrach bez konieczności wykonywania ruchów o dużym zasięgu, a odpowiednie ustawienie oparcia zmniejszy pojawienie się napięć spastycznych, szczególnie tych wyprostnych wywołanych poprzez odchylenie tułowia do tyłu.
- **Oslabienie siły kończyn górnych oraz ograniczenie zdolności manipulowania dłońmi** – wiążą się z koniecznością skorzystania ze specjalnego oprzyrządowania umożliwiającego kierowanie autem oraz wymagają od nas świadomego podchodzenia do swoich możliwości, zwłaszcza przy długich podróżach powodujących dodatkowe zmęczenie i osłabienie oraz podczas jazdy na trudnej nawierzchni.

Rozwiązania przeznaczone dla osób z dysfunkcją kończyn górnych

Uchwyty na kierownicy

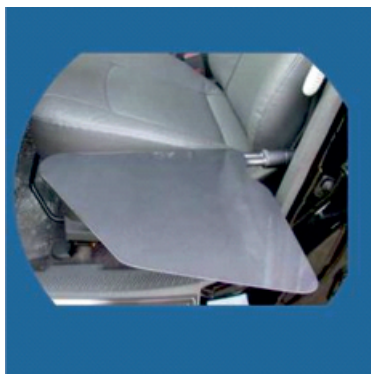
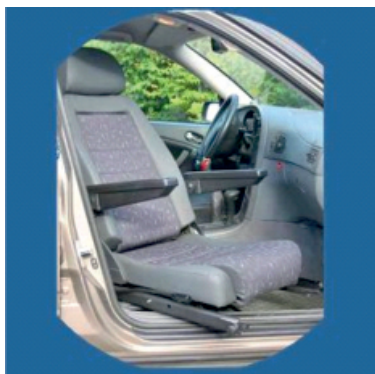
Rozwiązanie, w którym kierunkowskazy przełożone są na prawą stronę a pulpit sterujący na kierownicę

Ciekawym rozwiązaniem jest pulpit sterujący na kierownicy, który stanowi transmiter do obsługi kierunkowskazów, świateł, wycieraczek i sygnału z jednego miejsca. Urządzenie można zaprogramować do różnych trybów pracy i optymalnie dopasować je do możliwości i potrzeb użytkownika. Jest ono zintegrowane z gałką na kierownicy, co ułatwia prowadzenie samochodu.

- **Porażenie mięśni w obrębie tułowia** – oznacza słabszą stabilizację i jest szczególnie niebezpieczne przy wykonywaniu mocnych skrętów i innych gwałtownych manewrów. Właściwą, stabilną i komfortową pozycję uzyskamy dzięki wykorzystaniu regulacji fotela kierowcy. Możemy dodatkowo użyć poduszki przeciwoleżynowej, jakiej używamy na co dzień, poruszając się na wózku lub specjalnie zakupionej do stosowania w samochodzie, o niższym (np. 2,5 cm) profilu. Do dyspozycji mamy także specjalne pasy bezpieczeństwa przypominające pasy kierowców wyścigowych. Ograniczenie siły mięśniowej może utrudniać wsiadanie i wysiadanie z samochodu.

Obracany fotel oraz płyta do przesiadania

W wersji przedstawionej na zdjęciu (na poprzedniej stronie) obracany fotel można również zamontować po stronie kierowcy. Poza tym, że ułatwia on wsiadanie i wysiadanie z samochodu, to zapewnia stabilną pozycję w czasie jazdy. Obrotowa podstawa występuje w dwóch wersjach – ręcznej oraz elektrycznej, w której obrót wykonywany jest za pomocą pilota. Płyta do przesiadania się montowana jest na środkowym słupku auta i produkowana w wersjach: odchylanej (która jest na stałe zamontowana w samochodzie) i wyjmowanej.

- **Zaburzenia termoregulacji** – przypomnijmy, że dotyczą one osób z URK w odcinku szyjnym oraz osób z innymi dysfunkcjami neurologicznymi i objawiają się gwałtownym spadkiem temperatury ciała w chłodnym otoczeniu lub jej wzrostem w środowisku ciepłym. Zaburzenia te mogą powodować osłabienie zdolności percepcyjnych, czyli spostrzegania, refleksu czy koncentracji. W tym wypadku powinniśmy mieć umiejętność rozpoznawania sygnałów, jakie wysyła nasze ciało i odpowiednio reagować. Niewątpliwie pomoże nam korzystanie z klimatyzacji.

Pamiętajmy również o zabezpieczeniu wózka – i to bez względu na to, czy przewozimy go w całości w tylnej części samochodu, czy też transportujemy rozłożony wózek na przednim fotelu pasażera lub tylnej kanapie. Niezabezpieczony wózek podczas gwałtownego hamowania lub przy wykonywaniu ostrych skrętów może przesunąć się, co zdecydowanie przeszkadza w jeździe i może spowodować szkodę.

Na koniec jeszcze kilka słów o przystosowaniu auta

Współczesne samochody posiadają w swoim wyposażeniu bogatą gamę różnego rodzaju udogodnień, które służyć mają wszystkim użytkownikom. Bardzo prostym, ale niezwykle przydatnym elementem wyposażenia jest podłokietnik, który doskonale współgra z każdym typem oprzyrządowania w formie dźwigni montowanej w podłodze. Na podłokietniku możemy swobodnie oprzeć przedramię, dzięki czemu ręka nie męczy się, szczególnie podczas długich podróży. Sprzymierzeńcem niepełnosprawnego kierowcy jest z pewnością elektroniczne wyposażenie samochodu sterujące różnymi funkcjami pojazdu, np.:

- wielofunkcyjna kierownica z przyciskami sterującymi gazem, hamulcem, wycieraczkami i spryskiwaczami, światłami, kierunkowskazami, a nawet radiem;
- czujniki zmierzchu i deszczu powodujące automatyczne uruchomienie tych funkcji przy złej widoczności oraz w trakcie opadów atmosferycznych;
- tempomat, który umożliwi zdalne prowadzenie auta z odpowiednio ustawioną prędkością, z funkcją pamięci pozwalającą na przyspieszenie do poprzedniej prędkości po chwilowym zatrzymaniu;
- elektryczne sterowanie fotela kierowcy, szyb, regulacji lusterek.

Co powinniśmy wiedzieć o kontroli drogowej i dokumencie prawa jazdy?

Tematem, jaki z pewnością warto poruszyć w kontekście aktywnego uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w ruchu drogowym jest kontrola drogowa, dokonywana przez uprawnione do tego służby, najczęściej przez policję. Powinniśmy być świadomi, że z wyjątkiem szczególnych uprawnień, które przedstawiliśmy, niepełnosprawny kierowca nie korzysta z żadnych innych i powinien stosować się do wszystkich przepisów regulujących prowadzenie i użytkowanie pojazdów. Podlega więc takim samym sankcjom karnym przewidzianym w kodeksie drogowym, co wszyscy inni użytkownicy dróg.

W trakcie kontroli policjanci sprawdzają niezbędne dokumenty oraz dokonują oceny stanu technicznego pojazdu, jakim się poruszamy. Ocena stanu technicznego samochodu zaadaptowanego do potrzeb osoby poruszającej się na wózku dokonywana jest w oparciu o art. 66 PRD, której zapisy już przytaczaliśmy. Wynika to z braku specjalnych uregulowań w tym zakresie. Przeprowadzający kontrolę policjant ocenia, czy oprzyrządowanie, z jakiego korzystamy, nie zagraża bezpieczeństwu osób podróżujących samochodem lub innym uczestnikom ruchu. Ocena naszych uprawnień do kierowania pojazdem obejmuje sprawdzenie adnotacji w prawie jazdy określających ograniczenia wymienione w art. 92 PRD oraz sprawdzenie, czy wpisane zostały odpowiednie kody i subkody opisujące rodzaj dysfunkcji związanej z naszą niepełnosprawnością. Ważną kwestią budzącą wiele wątpliwości wynikających najczęściej z powszechnego braku informacji jest treść dokumentu prawa jazdy, a w szczególności odpowiednich adnotacji, które powinny w nim się znaleźć. Kwestię dokumentów potwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami regulują przepisy zawarte w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami (Dz. U. Nr 89 poz. 855). Załącznik nr 1 do rozporządzenia określa wzór krajowego prawa jazdy, w którym w kolumnie 12 umieszcza się liczbowe oznaczenia kodów i subkodów określających sprecyzowane ograniczenia w korzystaniu z uprawnień, co wiąże się bezpośrednio z adaptacją pojazdów do potrzeb osób niepełnosprawnych. Oto przykładowe kody, które mogą dotyczyć osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, a tym samym powinny znaleźć się w rubryce 12 prawa jazdy:

05 – wymagane ograniczone korzystanie z pojazdu

05.04 – jazda z prędkością nie większą niż.... km/h

05.05 – jazda w towarzystwie osoby posiadającej prawo jazdy

05.06 – bez prawa ciągnięcia przyczepy

10 – wymagane modyfikacje w układzie zmiany biegów

10.02 – automatyczna zmiana biegów

10.03 – zmiana biegów sterowana elektronicznie

- 20 – wymagane modyfikacje w układzie hamulcowym
- 20.06 – ręcznie sterowany hamulec roboczy
 - 25 – wymagane modyfikacje w układzie przyspieszenia
- 25.04 – przyspieszenie sterowane ręcznie
 - 35 – wymagane modyfikacje urządzeń sterowania (przełączniki świateł, wycieraczki szyby przedniej, spryskiwacz, sygnał dźwiękowy, kierunkowskazy)
- 35.01 – urządzenia obsługiwane bez negatywnego wpływu na kierowanie i obsługę
 - 40 – wymagane modyfikacje w układzie kierowniczym
- 40.11 – gałka na kierownicy
 - 43 – wymagane modyfikacje fotela kierowcy
- 43.03 – fotel kierowcy z oparciem bocznym stabilizującym pozycję

W przypadku braku w naszym dokumencie jakichkolwiek kodów kontrolujący policjant może mieć wątpliwość, czy uzyskaliśmy prawo jazdy jeszcze przed nabyciem niepełnosprawności, czy zdobyliśmy uprawnienia już jako osoby niepełnosprawne. W pierwszym przypadku możemy odpowiadać za niedopełnienie obowiązku poinformowania starosty o zmianie dotychczasowego stanu faktycznego, czyli o zaistnieniu niepełnosprawności. Drugi przypadek może świadczyć o niedopatrzeniach formalnych popełnionych przez lekarza dokonującego badania lub pracowników Wydziału Komunikacji, którzy nie dokonali odpowiednich wpisów. W takiej sytuacji policjant nie ma podstaw do zatrzymania nam prawa jazdy, jednak może skierować do właściwego starosty wniosek o ocenę stanu zdrowia kierującego. Warto jeszcze wspomnieć o konieczności zapinania pasów bezpieczeństwa, także przez kierowców z niepełnosprawnością. Obowiązek taki mają wszyscy kierowcy i pasażerowie, jednak wyłączone są z niego osoby chore i niepełnosprawne przewożone na noszach lub podróżujące na wózku inwalidzkim.

Uprawnienia niepełnosprawnych kierowców

Podstawą prawną zawierającą przepisy odnoszące się do osób niepełnosprawnych kierujących pojazdami samochodowymi oraz poruszającymi się po drogach publicznych wózkami inwalidzkimi jest Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o Ruchu Drogowym (Dz. U. z 2005r. Nr 108 poz. 908 z późn. zm.). W myśl przepisów wózek inwalidzki to pojazd konstrukcyjnie przeznaczony do poruszania się nim osoby niepełnosprawnej napędzany siłą mięśni lub za pomocą silnika, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do prędkości poruszania się pieszego. Do osób poruszających się na wózkach mają zatem zastosowanie te same przepisy, które dotyczą pieszych uczestników ruchu drogowego. Warto zapamiętać tę myśl, ponieważ mamy często wątpliwości, czy stosować się do przepisów dotyczących kierowców, czy pieszych. Do niepełnosprawnych kierowców skierowane są regulacje prawne, których

celem jest zapewnienie osobom o obniżonej sprawności ruchowej dostępności do określonych obiektów oraz do miejsc parkingowych. W ramach tych regulacji osoba niepełnosprawna może niestosować się, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności do określonych znaków drogowych takich, jak:

- „zakaz ruchu w obu kierunkach” (B-1),
- „zakaz wjazdu pojazdów silnikowych, z wyjątkiem motocykli jednośladowych” (B-3),
- „zakaz wjazdu autobusów” (B-3a),
- „zakaz wjazdu motocykli” (B-4),
- „zakaz wjazdu motorowerów” (B-10),
- „zakaz postoju” (B-35) – dopuszczalny czas postoju dłuższy niż 1 minuta jest wskazany na znaku albo na umieszczonej pod nim tabliczce,
- „zakaz postoju w dni nieparzyste” (B-37),
- „zakaz postoju w dni parzyste” (B-38),
- „strefa ograniczonego postoju” (B-39). (§33 ust. 2 rozporządzenia Ministrów Infrastruktury oraz MSWiA z dnia 31 lipca 2002r w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. Nr 170 poz. 1393) a z.s.d.).

Ze zwolnień tych korzystać mogą zarówno niepełnosprawni kierowcy, jak i osoby przewożące niepełnosprawnych pasażerów, czyli osoby prywatne, kierowcy zatrudnieni w placówkach opiekuńczych, leczniczo-rehabilitacyjnych, edukacyjnych oraz innych, do których uczęszczają osoby niepełnosprawne. Do korzystania z uprawnień skierowanych do niepełnosprawnych kierowców oraz osób przewożących osoby niepełnosprawne upoważnia karta parkingowa umieszczona za przednią szybą samochodu. Kartę parkingową wydaje starosta, a ubiegać mogą się o nią osoby niepełnosprawne oraz placówki zajmujące się opieką, rehabilitacją lub/i edukacją osób niepełnosprawnych. Wzór karty przedstawiamy poniżej.

Wzór karty parkingowej

Karta parkingowa jest dokumentem uprawniającym osoby niepełnosprawne do parkowania na miejscach specjalnie wydzielonych oraz do niestosowania się do niektórych znaków drogowych. Karta przysługuje nam na podstawie wydanego przez

zespół ds. orzekania o niepełnosprawności orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wraz ze wskazaniem spełnienia przez nas przesłanek określonych w art. 8 ust. 1 PRD. W przypadku osób zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności spełnienie tych przesłanek może zostać stwierdzone tylko wtedy, gdy przyczyna niepełnosprawności oznaczona jest symbolami 05 – R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10 – N (choroba neurologiczna).

Co jeszcze warto wiedzieć o karcie parkingowej?

- Karta wydawana jest przez starostę.
- Za wydanie karty pobiera się opłatę ustaloną przez Ministra Transportu.
- Aby otrzymać kartę, należy złożyć następujące dokumenty:
 - kserokopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (oryginał musimy posiadać do wglądu),
 - kserokopię dowodu osobistego,
 - fotografię 3,5 x 4,5,
 - wniosek o wydanie karty wypełniony na specjalnym formularzu,
 - potwierdzenie uiszczenia opłaty.
- Karta powinna być umieszczona za przednią szybą pojazdu w sposób umożliwiający jej odczytanie, tzn. odczytanie strony, na której znajduje się symbol wózka inwalidzkiego.
- Karta co do zasady nie zwalania z opłat za parkowanie.